

ÜLESTÕUSMISAJA III PÜHAPÄEV AD 2024

Mi 7:14–20 (Hb 13:20–21; Jh 10:1–10)

14 Karjata kepiga oma rahvast, oma pärisosa lambaid, kes elavad omapäi metsas keset viljakat maad! Käigu nad karjas Baasanis ja Gileadis nagu muistseil päevil!

15 Otsekui Sinu Egiptusemaalt lahkumise päevil näitan ma neile imetegusid.

16 Paganad näevad ja häbenevad, hoolimata kogu oma vägevusest. Nad panevad käe suu peale, neil jäävad kõrvad kurdiks.

17 Nad lakuvad põrmu nagu madu, maa roomajate sarnaselt. Nad tulevad värisedes välja oma linnustest, lähenevad vabisedes Issandale, meie Jumalale: nad kardavad Sind.

18 Kes on Jumal nagu Sina, kes annab andeks süü ja läheb mööda oma pärisosa jäägi üleastumisest, kes ei pea viha mitte igavesti, vaid osutab armu,

19 kes halastab jälle meie peale, tallab maha meie süüteod? Sina heidad kõik meie patud mere sügavustesse.

20 Sina osutad Jaakobile truudust, Aabrahamile armu, nõnda nagu Sa meie vanemaile oled vandega tõotanud muistseil päevil.

Karjata oma rahvast oma sauaga, oma pärisosa pudulojuseid, kes asuvad metsatihniku eraldatuses kesk Karmelit. Söögu nad rohtu Baasanis ja Gileadis otsekui muistseil päevil. Nagu Su Egiptusest väljatuleku päevil panen ma ta nägema imeasju. Paganarahvad näevad ja on häbistatud kõiges oma vägevuses. Nad panevad käe suu peale, nende kõrvad jäävad nüriks. Nad lakuvad põrmu nagu madu, nagu maad mööda roomates ukerdavad nad värinal välja oma urgudest, ISSANDA, meie Jumala ees vabisedes, Sinu ees hirmu tundes. Kes on Jumal nagu Sina, kes võtab ära ülekohtu ja laseb minna oma pärisosa jäägi üleastumisel ega hoia igavesti kinni vihast, sest Tal on heameel heldusest, Ta pöördub halastusega meie poole, tallab jalge alla meie ülekohtu. Ja Sa heidad mere sügavustesse kõik nende patud, osutad ustavust Jaakobile, Aabrahamile heldust, mida vandusid meie isadele endisil päevil.

Sissejuhatus

Prohvet Miika raamat on üks nn väikestest ehk heebrea traditsiooni järgi hilistest prohvetitest. Miika oli prohvet Jesaja kaasaegne ning kuulutas kaheksanda Kristuse sünni eelse sajandi kolmekümnendatest aastatest kuni seitsmenda sajandi esimese kümnendi keskpaigani eKr. Tegemist ei ole sama prohvet Miikaga, keda nimetatakse 1. Kuningate raamatu 22. peatükis, kuna too elas umbes 150 aastat varem.

Miika oli pärit Juudamaalt Mooreset-Gati külast või linnakesest ning tema tegutsemisaeg kattub Jootami, Aahase ja Hiskija valitsemisajaga Juuda kuningatena. Prohveti nimi מִיכָה on lühem vorm nimest מִיכַיָּה – «Kes on nagu JHWH».

Miika prohvetikuulutused on suunatud eeskätt Samaaria ja Jeruusalemma vastu. Umbes poole sajandi pikkune rahuaeg oli lõpule jõudnud, Assüüria vallutas 722. aastal eKr Iisraeli Põhjariigi pealinna Samaaria ning alates aastast 701 eKr sai ka Juudast nõrk vasallriik, mis sõltus ühelt poolt Assüüria, teiselt poolt Egiptuse armust. Nii, nagu Miika kuulutas hävingut Samaariale (Mi 1:6), pidi ta sedasama kuulutama ka Jeruusalemmale (Mi 3:12).

Põhjuseks oli, nagu ikka, kogu rahva usuline, kõlbeline ja ühiskondlik laostumine, mis oli muutunud lausa omalaadseks seestumuseks: «Häda neile, kes kavatsevad nurjatust ja hauvad oma voodites kurje mõtteid, et neid hommiku koites täide saata, sest nende käes on võim.» (Mi 2:1) Miika kõne on karm ja otsekohene, iseäranis siis, kui ta teeb etteheiteid rahva juhtidele ja valitsejatele: «Te vihkate head ja armastate kurja... rebite neil naha pealt ja liha kontidelt... sööte mu rahva liha ja nülite neilt naha, murrate nende luud ja tükeldate neid nagu liha keedupotti või katlasse panekuks.» (Mi 3:2j)

Vastukaaluks süüdistustele ja hävingukuulutusele seab Miika sõnumi puhtast ja siirast jumalateenistusest ning Issanda poolt oma rahvale töötatud lunastusest ja taastamisest, mille lätteks on Jumala andeksandev arm. Miika lunastusesõnum ei piirdu Iisraeliga, vaid on universaalne: «Aga viimseil päevil sünnib, et Issanda koja mägi seisab kindlana kui mägede tipp ja tõuseb kõrgemale küngastest ning rahvad voorivad¹ ta juurde. Ja paljud paganad lähevad ning ütlevad: «Tulge, mingem üles Issanda mäele, Jaakobi Jumala kotta, et Ta õpetaks meile oma teid ja et võiksime käia Tema radu: sest Siionist lähtub Seadus ja Jeruusalemmast Issanda sõna!»» (Mi 4:1j)

Miika raamatus seisab ka ettekuulutus, mille Uus Testament seostab otseselt Kristuse sündimisega: «Aga sina, Petlemm Efrata, olgugi väike Juuda tuhandete seas, sinust tuleb mulle see, kes saab valitsejaks Iisraelis ja kes põlvneb muistseist päevist, igiaegadest.» (Mi 5:1; vrd Mt 2:4–6) Kristus on see, kelles on lõplikult täidetud töötus, et Jumal «annab andeks süü ja läheb mööda oma pärisosa jäägi üleastumisest, ...ei pea viha mitte igavesti, vaid osutab armu... halastab jälle meie peale, tallab maha meie süüteod», heites «kõik meie patud mere sügavustesse» (Mi 7:18j).

Keelelisi märkuseid

Karjata – קָרַע – sõna קָרַע tähendab «karjatama», «hoolitsema», «toitma», ka «juhatama», «valitsema».

Kepiga – קִשְׁפָּה – sõna קִשְׁפָּה tähistab igasugust keppi, samuti valitseja- ja karjasesaua.

Oma pärisosa – נַחֲלָתְךָ – sõna נַחֲלָה – «omand», «pärisosa», «pärand» – tuleneb verbist נָחַל – «omandusse andma», «pärisosaks andma», «pärandama», ka «[kellegi vahel] jagama», «välja jagama».

¹ Õige oleks tõlkida: «voolavad».

Lambaid – sõna לַמְּבַיִטִים tähistab väiksemaid kariloomi, nt lambaid ja kitsi.²

Kes elavad – שֹׁכְנֵי – sõna שָׁכַן tähendab «[elama] asuma», «aset võtma», «viibima».

Omapäi – לְבַדְדָּא – sõna בָּדַד tähendab «üksi», «eraldi», «eraldatult».

Metsas – sõna יַעַר tähistab [tihedat] metsa, tihnikut.

Keset viljakat maad – בְּתוֹךְ כַּרְמֶל – sõna ja nimi כַּרְמֶל – «Karmel» – tähendab «istandus», «viljapuuaed». Selle sõna tähendusvarjundiks on eriline viljakus ja lopsakus.³

Baasanis – nimi בְּשָׁן tähistab tõenäoliselt pehmet, viljakat pinnast.

Ja Gileadis – וְגִלְעָד – nimi גִּלְעָד tähistab tõenäoliselt kõva, kivist, kaljust pinnast.

Muistseil – sõna עוֹלָם – «igavene» – tuleneb verbist עָלַם – «peitma», «varjama», «salajas hoidma» ning tähistab mitte ainult igavikku, vaid ka kauget, tundmatut, varjul olevat tulevikku ning iidset minevikku.

Egiptusemaalt – מִמִּצְרַיִם – nime מִצְרַיִם – «Egiptus» («egiptlased») – algupära pole selge, kuid kindlasti tajub heebrealane selle nime sarnasust sõnaga מִצְוֹר – «piiramine», ülekantud tähenduses «ahistus», «kitsikus», ka «häda», «viletsus».

Sinu...lahkumise – צִאתָ – sõna יָצָא tähendab «välja minema», «välja tooma», «välja juhtima», «välja tulema».

Näitan ma neile – אֶרְאֶנָּה – sõna רָאָה tähendab nii «näitama» kui «[kedagi] nägema panema».

Imetegusid – נִפְלְאוֹת – sõna פָּלַח tähendab siin «imet tegema», «imepäraselt toimima», «[midagi] imeks pandavat tegema», ka «imeline/imettegev olema».

Paganad – גוֹיִם – sõna גוֹי – «rahvas» – kasutatakse ka Iisraeli puhul, kuid enamasti tähistab see teisi (s.t pagana-) rahvaid.

Ja häbenevad – וַיִּבְשׁוּ – sõna בָּשַׁח tähendab «häbistama», «häbi tundma», «häbistatud olema».

² Eesti keeles on selle sõna heaks vasteks varasemates piiblitõlgetes kasutatud «puduljus».

³ 1739. aasta Piiblis: «kesk Karmelit».

Oma vägevusest – גְבוּרָתָם – sõna גְבוּרָה tähendab «vägi», «jõud», «tugevus», «vägevus».

Neil...kõrvad – אֲזִינֵיהֶם – sõna «kõrv» – אָזַן – tuleneb verbist אָזַן – «kuulma»–, mille üheks algtäheenduseks on «terav olema».

Jäävad...kurdiks – תְּחַרְשֶׁנָּה – sõna חָרַשׁ, – «kurt olema», «kurdiks jääma» – esmaseks tähenduseks on «ära lõikama». Tõenäoliselt võib siin näha seost otsa mahalõikamise läbi tõmbiks või nüriks tegemisega.

Põrmu – sõna עָפָר tähendab «põrm», «kuiv muld», «puru», ka «praht», «prügi», «rusu».

Nagu madu – כִּנְחָשׁ – sõna נָחַשׁ – «madu» – tuleneb verbist נָחַשׁ – «sisistama», «sosistama», siit ka «posima», «nõiduma».

Roomajate sarnaselt – כְּזֹחֲלֵי – sõna זָחַל tähendab «roomama», ka «[vargsi] hiilima».

Välja oma linnustest – מִמְּסַגְרֵתֵיהֶם – sõna מְסַגְרֵת tähistab kindlat pelgupaika, turvapaika, [looduslikku] kindlustust, urgut.

Värisedes – יִרְגְּזוּ – sõna רָגַז tähendab «värisema», «vappuma».

Lähenevad vabisedes – יִפְחָדוּ – sõna פָּחַד tähendab «kartma», «hirmust värisema», «pelgama», ka «aukartust tundma».

Issandale – אֶל־יְהוָה – originaalis kasutatakse siin Jumala nime יְהוָה – «JHWH», «Jahve», «Jehoova».

Kardavad – וַיִּרְאוּ – sõna יָרָא tähistab nii kartmist kui aukartlikku [religiooset] austamist.

Kes annab andeks – נִשָּׂא – sõna נָשָׂא tähendab eeskätt «üles tõstma», «ära võtma», «ära kandma», sellest tulenevalt ka «andeks andma» (s.t süüd ära võtma).

Süü – sõna עֲוֹן tähendab «rikutus», «ülekohus», «süü[tegu]».

Ja läheb mööda – וַעֲבַר – sõna עָבַר tähendab «mööda minema», «üle minema», «läbi minema», ülekantult ka «üle astuma» ning teatud kontekstis selle vastandina «minna laskma», s.t üleastumist andeks andma.

Jäägi – לְשֹׂאֲרֵית – sõna שָׂאֲרֵית tähendab «jääk», «üle jäänu», «järelejäänu».

Üleastumisest – על־פֶּשַׁע – sõna פֶּשַׁע tähendab «üleastumine», «vastuhakk», «mäss».

Ei pea – לֹא־הִקְזִיזָה – sõna קִזַּק tähendab siin «kinnitama», «kinni hoidma», «alal hoidma», «[millestki] kinni pidama».

Viha – אִפוּ – sõna אָף – «viha» – tähendab ka «nina», «ninasõõre».⁴

Vaid osutab armu – כִּי־חַפְצָה־הוּא – sõnasõnalt: «sest Tal on heameel heldusest».⁵ Sõna חַפְצָה tähendab «[midagi] soovima», «ihaldama», ka «[millestki] heameelt tundma», «[midagi] nautima». Sõna חֶדְוֶה tähendab «headus», «heatahtlikkus», «heldus», ka «ustavus» ja «armastus».

Kes halastab...meie peale – יִרְחַמֵּנוּ – sõna חַמַּדֵּה tähistab hella (ja hellitavat) armastust ning sellest tulenevat kaastunnet. Selle verbiga on otseselt seotud sõna חַמַּדֵּה – «emaüsa», aga ka «[armastusest ja liigutusest täidetud] süda» (vrd 1Ms 43:30).

Jälle – יָשׁוּב – sõna שׁוּב tähendab «tagasi pöörduma», «tagasi tulema», «naasma», aga ka «[kellestki ära või kellegi poole] pöörduma», ent võib tähistada ka kordamist, korduvat tegutsemist.

Tallab maha – יִכְבֹּשׁ – sõna כָּבַשׁ tähendab «alla suruma», «alistama», «jalge alla tallama».⁶

Kõik meie patud – כָּל־לִטְאוֹתֵם – sõna אָטָה – «patt» – tuleneb verbist אָטָה – «[märgist] mööda laskma», «[õigest eesmärgist] kõrvale kalduma», siit ka «eksima», «patustama».

Osutad – תִּתֵּן – sõna נָתַן tähendab eeskätt «andma», «seadma», aga ka «määrama», «[kellegi kätte midagi] usaldama».

Jaakobile – לִיעֲקֹב – nimi יַעֲקֹב tähendab «kannahoidja», «väljapetja», «[kellegi teise koha] hõivaja», «usurpaator».

Truudust – sõna אֱמֻנָה tähendab «ustavus», «kindlameelsus», «usaldusväärsus», «tõde».⁷

⁴ Ka eesti keeles kõneldakse kellegi vihastumist kirjeldades sellest, kuidas tema «ninasõõrmed paisusid (või laienesid, hakkasid tõmblema)».

⁵ 1739. aasta Piiblis: «sest heldus on temma mele pärrast»; 1968. aasta piiblitõlkes: «vaid armastab osadust».

⁶ Mõned tõlked ja kommentaarid näevad siin sõna כָּבַשׁ – «pesema». 1968. aasta piiblitõlkes: «peseb ära meie süüteod».

⁷ Samast tüvest אָמַן – «kinnitama», «ustav olema», «kindel (tõene) olema» – pärineb ka sõna אָמַן – «aamen», «tõesti», «sündigu nõnda». 1739. aasta Piiblis: «tõt».

Aabrahamile – לְאַבְרָהָם – nimi אַבְרָהָם tähendab «paljude [rahvaste] isa».

Nagu Sa...oled vandega töotanud – אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ – sõna שָׁבַע tähendab «vanduma», «vandega siduma» ning võib olla seotud arvsõnaga שֶׁבַע – «seitse» –, viidates vannete ja lepingute kinnitamisele seitsme ohvriga.⁸

Meie vanemaile – לְאֲבוֹתֵינוּ – sõnasõnalt: «meie isadele».

Muistseil – sõna קִדְמָה tähistab seda, mis oli enne, kunagi varem, ammust, iidset.⁹

Sisuline analüüs

Prohvet Miika raamatu seitsmenda peatüki algus kirjeldab Iisraeli rahva lootusetuna näivat olukorda: «Häda mulle, sest mu käsi käib nagu pärast puuvilja korjamist, nagu pärast viinamarjalõikuse järelnoppimist: ühtegi kobarat ei ole süüa, ühtegi varajast viigimarja, mida mu hing ihaldab.» (Mi 7:1) Põhjus on silmaga näha: «Vaga on kadunud maalt ja õiget ei ole inimeste seas; kõik varitsevad verd, püüavad üksteist võrguga. Nende käed on valmis kurjaks.» (Mi 7:2j), kusjuures eeskätt käib see nende kohta, kes peaksid rahvast juhtima ja talle eeskujuks olema: «Vürst nõuab, kohtumõistja mõistab kohut meelega eest ja suurnik räägib oma hinge himustamise järgi; ja seda nad keerutavad. Parim neist on nagu kibuvits, ausaim nagu okkiline aed.» (Mi 7:3j)

Nagu Iisraeli rahva kahetsusväärse olukorra põhjused, nii on ka selle tagajärjed täiesti enesestmõistetavad: «Su karistus tuleb.» (Mi 7:4) See ei tähenda aga, et kõik olekski lootusetu – tähtis on panna oma lootus igal juhul üksnes sellele, kes ei peta ja on tõeliselt võimeline aitama, s.t Jumalale: «Ärge uskuge ligimest, ärge lootke sõbra peale! Sest poeg põlgab isa, tütar tõuseb ema vastu, minia ämma vastu: inimese vaenlasteks on ta oma kodakondsed. Aga mina vaatan Issanda poole, mina ootan oma pääste Jumalat: küll mu Jumal kuuleb mind.» (Mi 7:5–7)

Jumala rahvast manitsedes ei jäta prohvet hoiatamata ka paganarahvaid: «Ära rõõmusta minu pärast, mu vaenlane! Kui ma langen, siis ma tõusen üles; kui ma istun pimeduses, siis on Issand mulle valguseks.» (Mi 7:8) On tõsi, et Jumala karistus tuleb Tema rahva peale ning kui vaja, siis Ta kasutab selle karistuse täideviimiseks ka teisi riike ja rahvaid, ent see kõik sünnib alati Jumala armulisest tahtest oma rahvas päästa ja uuendada.

⁸ Vrd 1Ms 21:28.

⁹ See sõna tähendab ka «ida». Heebrea keeles on ilmakaari tähistavatel sõnadel mitmeid huvitavaid ja kõnekaid tähendusvarjundeid, nii tähistab צָפֹן – «põhi» – midagi peidetut, varjul olevat; נָגַב – «lõuna» – muuhulgas ka kõrbe; קִדְמָה – «ida» – ammust, iidset; יָם – «lääs», «meri» – midagi ohtlikku, kontrollimatut, ehk isegi kaost.

Need, kellel on õnnestunud Iisrael alistada – tõsi, esialgu vaid osaliselt –, ei tohi seda kirjutada omaenda tugevuse arvele, vaid peavad mõistma, et Jumal ise on oma rahva mõneks ajaks, ent kindlasti mitte jäädavalt nende kätte loovutanud: «Ma tahan taluda Issanda viha, sest Tema vastu olen ma pattu teinud, kuni Ta seletab mu riiuasja ja teeb mulle õigust. Tema toob mind valgusesse, ma saan näha Tema õiglust. Siis mu vaenlane näeb ja häbi katab seda, kes mulle ütleb: «Kus on Issand, su Jumal?»» (Mi 7:9j)

Issand on juba ammust ajast määranud päeva Jeruusalemma müüride taas üles ehitamiseks ning seadnud aja, mil need, kes on pidanud pagema või jõuga oma maalt ära viidud, võivad koju tagasi pöörduda (Mi 7:11–12), samal ajal kui sõnakuulmatuile kuulutatakse hävingut: «Aga maa tehakse lagedaks ta elanike pärast, nende tegude vilja pärast.» (Mi 7:13)

Prohvet on kindel, et see päev – Iisraeli lunastamise ja taastamise päev – tuleb, ent kuna see ei ole veel kätte jõudnud, pöördub ta palves Jumala poole, et Jumal võtaks oma rahva taas otsekui karjane oma ustava hoole alla ning teda kaitseks, juhiks ja toidaks. Õigupoolest oli Jumal seda ise juba varasemalt kinnitanud: «Ma tahan sind, Jaakob, koguda ühtekokku, ma tahan korjata Iisraeli jäägi; ma panen nad ühte nagu lambad tarasse, otsekui karja oma karjamaale – inimesi on rohkesti. Ja nende ees käib teeavaja: nad avavad tee, läbivad värava ja lähevad sealtkaudu välja. Nende ees käib nende kuningas ja nende eesotsas on Issand. Sel päeval, ütleb Issand, kogun ma lonkajad ja korjan hajutatud, ja need, kellele ma olen kurja teinud.» (Mi 2:12j; 4:6)

Meenutades Issandale Tema «pärisosa lambaid, kes elavad omapäi metsas» (Mi 7:14) peab Miika silmas Iisraeli Põhjariigi rahvast, kes oli langenud Assüüria suurriigi ülemvõimu alla ning seetõttu eraldatud ülejäänud Jumala rahvast. Nii prohveti poolt mainitud Baasan, Gilead kui Karmel (vt keelelist märkust «viljaka maa» kohta) asuvad Põhja-Iisraelis, seega on tegemist palvega, et Jumal taastaks olukorra, mis oli «muistseil päevil», enne Assüüria vallutust, siis, kui Jumala lepingurahvas elas vabana Tootatud Maal ning oli üks.

Baasani ja Gileadi alad olid esimesed, mis Iisraeli rahvas pärast Egiptuse orjapõlvest lahkumist Tootatud Maale rännates oma valdusse võttis, nii et kindlasti ei meenuta prohvet ka Egiptusest väljarändamist juhuslikult: «Otsekui Sinu Egiptusemaalt lahkumise päevil näitan ma neile imetegusid.» (Mi 7:15) Siin on oluline esile tuua, et veidi kummalisena mõjuvalt ei kõnele Miika selles salmis mitte «nende», s.t Jumala rahva, vaid «Sinu», s.t Jumala enda lahkumisest Egiptusemaalt, rõhutades seeläbi, et hoolimata oma rahva truudusetusest ei lahkunud Issand temast päeval ega ööl, vaid saatis ja juhtis teda, et ta võiks minna ja pärida maa, mille Issand oli talle töotanud.

Jumala imelist abi oma rahvale peavad nägema ja tunnistama ka paganad, keda kõiges nende vägevuses häbistatakse, nii et nad osutuvad maas roomavate ja põrmu lakkuvate

madude taoliseks: nad ise arvavad, et on võimsad ja tugevad, ent tegelikult peavad nad otsekui ussikesed oma urgudest välja vingerdama ning vabisedes ja hirmu tundes Issanda, Iisraeli Jumala («meie Jumala») palge ette roomama.

Mingil määral võib siin tajuda parastamist, iseäranis, kui kõrvutame prohveti võiduka retoorilise küsimuse «Kes on Jumal nagu Sina?» (Mi 7:18) paar salmi varem Iisraeli vaenlaste suhu pandud pilkega: «Kus on Issand, su Jumal?» (Mi 7:10) Prohvet Miika jaoks oli tegemist lausa isikliku küsimusega, kuna tema nimi tähendab «Kes on nagu JHWH?» Igal juhul on vaieldamatult selge, et Jumalale võrdset ei ole – ei ole isegi kedagi, kes oleks Tema sarnane.

Siiski on siin hoolimata teatavast parastavast toonist peidus ka lootus isegi paganarahvaile – sarnaselt varasemale meeliülendavale ettekuulutusele: «Viimseil päevil sünnib, et Issanda koja mägi seisab kindlana kui mägede tipp ja tõuseb kõrgemale küngastest ning rahvad voorivad (voolavad) ta juurde. Ja paljud paganad lähevad ning ütlevad: «Tulge, mingem üles Issanda mäele, Jaakobi Jumala kotta, et Ta õpetaks meile oma teid ja et võiksime käia Tema radu: sest Siionist lähtub Seadus ja Jeruusalemmast Issanda sõna!»» (Mi 4:1j) Põhjuse taoliseks ülevaks lootuseks annab muuhulgas tõsiasi, et sõnad **דַּחַדְחָ** – «hirmu tundma», «hirmust värisema» – ja **אִרְאָה** – «kartma» – tähistavad ka aukartust ja Jumala aupaklikku kummardamist.

Jumal ei taha mitte kättemaksu, vaid õigust. Veelgi enam: Jumal on armuline, helde ja halastaja: Ta «annab andeks süü ja läheb mööda oma pärisosa jäägi üleastumisest... ei pea viha mitte igavesti, vaid osutab armu... halastab jälle meie peale, tallab maha meie süüteod» (Mi 7:18j). Need Miika raamatu lõpusalmid on otsekui kokkuvõttev kiituslaul imelisele Jumalale, kelle sarnast ei ole ning kes oma armus, halastus ja helduses on mõõtnatult ja võrreldamatult suuremeelne. Jah, Ta karistab oma rahvast taganemise ja truudusetuse pärast, Ta karistab ka paganaid oma rahvale tehtud ülekohtu eest, ent viimaks annab Ta ometi andeks, sest Ta armastab heldust ja Tal on heameel halastusest.

Heebrea keelest sõnasõnalt tõlkides võime öelda, et Jumal võtab ülekohtu ära ning laseb üleastumistel minna. Issand vaatab oma rahva süüst mööda ning tallab selle pihuks ja põrmuks, nii et sellest ei jää järele muud kui tolmu – samasugune nagu see, mida on määratud lakkuma maod. Võib-olla on siin tegemist vihjega sellele, mida Jumal ütles pärast pattulangust Adamale ja Eevale ning neid kurjale ahvatlenud maole: «Et sa seda tegid, siis ole sa neetud kõigi koduloomade ja kõigi metsloomade seas! Sa pead roomama oma kõhu peal ja põrmu sööma kogu eluaja! Ja ma tõstan vihavaenu sinu ja naise vahele, sinu seemne ja tema seemne vahele, kes purustab su pea, aga kelle kanda sa salvad.» (1Ms 3:14j)

Samamoodi võib ka pilt pattude heitmisest mere sügavustesse viidata sellele, kuidas Jumal toimis Iisraeli rahva lahkumisel Egiptuse orjapõlvest teda jälitanud vaarao ja tolle

sõjaväega: «Issand on sõjamees, Issand on Ta nimi. Vaarao sõjavankrid ja väe heitis Ta merre, selle valitud võitlejad uputati Kõrkjameres. Vetevood katsid nad, nad vajusid kivina sügavusse. Issand, Su parem käsi näitas oma jõudu; Issand, Su parem käsi purustas vaenlase.» (2Ms 15:3–6)

Prohvet Miika raamat lõpeb usaldava kinnitusega: «Sina osutad Jaakobile truudust, Aabrahamile armu, nõnda nagu Sa meie vanemaile oled vandega töötanud muistseil päevil.» (Mi 7:20) Siin on selgelt näha, et prohvet mõistab Iisraeli ühe rahvana – nii Põhja- kui Lõunariigi rahvas kuulub kokku, on üks Jaakob, rajatud esiisale Aabrahamile antud töotusele. Jumal on ustav ja armuline, Tema tahtmine on heldus ja tõe kõigile, kes «peavad Ta lepingut ja Tema tunnistusi» (Ps 25:10).¹⁰

Prohvet Miika ise ei näinud oma ettekuulutuste täitumist – ei pagendusse viidud rahva tagasi pöördumist ega Iisraeli ja Jeruusalemma taastamist, rääkimata Jumala päästetöötuste lõplikust täitumisest Jeesuses Kristuses, kelle sündimist Miika raamatus ette kuulutatakse (Mi 5:1). Kristuses on täidetud Aabrahamile antud vanne ning Temas on Aabrahamist saanud tõeline «paljude rahvaste isa», sest Jumala päästev arm on kingitud «mitte ainult sellele, kes on Seadusest, vaid ka sellele, kes on Aabrahami usust, kes on meie kõikide isa» (Rm 4:16).

Jutluseks

Ülestõusmisaja kolmanda pühapäeva traditsiooniliseks nimeks on *Misericordia Domini* – «Issanda heldus»¹¹. Nimi tuleneb pühapäeva missa vanakiriklikust algussalmist «Issanda heldus täidab maa, halleluuja. Issanda sõnaga on tehtud taevad, halleluuja, halleluuja.» (Ps 33:5j) EELK Kirikukäsiraamatu jumalateenistuste käsiraamat ütleb pühapäeva teemat sõnastades, et seda nimetatakse ka Hea Karjase pühapäevaks ning selle sõnumiks on kuulutus Jeesusest kui Heast Karjasest ja Tema jüngrite kohustus Jumala karja eest hoolt kanda.

Pühapäeva vanakiriklikuks Evangeeliumiks (Jh 10:11–16) on Jeesuse tähendamissõna Heast Karjasest, vanakiriklikuks Epistlikuks (1Pt 2:21–25) apostel Peetruse üleskutse käia Kristuse jälgedes, kes on meie eest kannatades ja meie patte ristipuule kandes andnud meile patuta elu eeskuju ning saanud meie hingede Karjaseks ja Ülevaatajaks.

EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on kolmanda lugemisaasta Evangeeliumiks (Jh 10:1–10) Jeesuse hoiatavad sõnad sellest, et mitte kõik, kes tulevad lammaste juurde, ei tee seda hea kavatsusega ega ole karjased, vaid võivad pigem olla vargad ja röövlid,

¹⁰ Mõnevõrra irooniliselt mõjub see, et Issanda ustavuse ja tõe töötus on suunatud just Jaakobile, kelle nimi (nagu ka esiisa Jaakobi elukäik) viitab petmisele ja truudusetusele.

¹¹ Või «Issanda halastus»; ladinakeelne *misericordia* koosneb sõnadest *miser* – «hale» – ja *cor* – «süda».

kes tahavad tappa ja hukata. Jeesus on tõeline ustav ja hea karjane, kes on tulnud, et Tema lammastel oleks elu, ja seda ülirohkesti. Jeesus on ka üks lammaste jaoks – selleks, et need, kes Tema kaudu sisse lähevad, võiksid pääseda ning pärida igavese elu karjamaad.

Kolmanda lugemisaasta Epistliks (Hb 13:20–21) on Heebrea kirja kokku võttev palve või õnnistussoov, et Jumal laseks oma rahva juures kõigiti täide ja korda minna oma heal tahtel, mille oluliseks osaks ja väljenduseks on see, et Ta on «igavese lepingu verega surnuist üles toonud [oma] lammaste suure Karjase Issanda Jeesuse».

Vana Testamendi lugemist, milles prohvet Miika palub, et Issand karjatakse oma rahvast, koguks oma lambad taas metsikuist paigust, kus nad omapäi elavad, annaks oma rahvale andeks tema süü ning tooks ligi isegi paganad, kes on Tema rahvale kurja teinud, ühendab Epistli ja Evangeeliumiga sõnum Issandast kui Karjasest, kes on tulnud, et omasid kutsuda ja koguda, nad kurjast ja hukatusest päästa ning igavese elu külluslikule karjamaale juhtida.

Miika prohvetikuulutust jutluse aluseks võttes võib keskenduda ühelt poolt omaenda ülekohtu tõttu kannatava Jumala rahva ainsale lootusele, milleks on Jumala päästev arm, ning teiselt poolt sellele, et Jumal küll karistab oma ülekohtust rahvast, ent Tema õiglasest vihast märksa suuremad on Tema halastus ja heldus, mis vastandina üürikest aega kestvale vihale on pealegi igikestvad. Seejuures ei tohi jätta märkimata sedagi, et kuigi prohveti lootusesõnum ja töötused on suunatud eeskätt Jumala rahvale Iisraelile, ei taha Issand oma halastuses jätta kõrvale ka teisi rahvaid, vaid pakub kõigile inimestele oma heldust ja ustavust, andeksandmist ja armu, tõe ja õigust.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Prohvet Miika tegutses ajal, mil Assüüria suurriik alistas Iisraeli Põhjariigi, nii et suur osa Jumala lepingurahvast oli sunnitud jääma omaette, lahutatuks Issanda pärisosast, keda Jumal ise karjasena hoiab ja juhib. Peagi seisis samasugune saatus ees ka Lõunariigil ehk Juudal. Prohvet palub, et Issand heidaks armu ning lubaks oma karjal nagu muistseil päevil taas kõikjal Tootatud Maa viljakail rohumaadel toidust leida – ühe karjana, ühe jumalarahvana.
2. See, et Iisrael pidi kannatama ning nägema oma maa hävitamist ja inimeste laialipillutamist, oli karistus Jumala rahva truudusetuse eest oma Issandale, ülekohtu, kõlbelise, usulise ja ühiskondliku laostumise eest. Jumal kasutas oma rahva karistamiseks teisi rahvaid ja riike, ent ei jätnud neidki hoiatamata. Mitte ainult Iisrael, vaid ka paganarahvad peavad nägema Jumala suuri tegusid ning Talle au andma – ja kui nad ei ole Talle kuulekad ega pöördu Tema poole, siis peavad nad hirmust värisedes ja põrmus roomates Tema ette tulema. Jumal on õiglane ega salli ülekohtu.

3. Siiski ei ole Jumala viimane sõna mitte viha, vaid arm, kusjuures sedagi ei paku ega tööta Ta mitte ainult oma lepingurahvale, vaid kõigile inimestele – kõigile neile, kes on, nagu ütleb apostel Paulus, Aabrahami – «paljude rahvaste isa» – usust. Jumal tahab anda kõigile, kes Tema poole pöörduvad, andeks nende süü. Jumal ei taha kellegi peale igavesti viha kanda, vaid vastupidi, halastada ja armu heita, inimeste patud otsekui mere sügavustesse peita ning inimestele oma helduse ja ustavuse täiuse kinkida. Need töötused on lõplikult täidetud Jeesuses Kristuses, Jumala inimeseks saanud Pojas, kes on meid oma kannatuste, surma ja ülestõusmisega lunastanud ning meile uue elu kinkinud – kes on tulnud selleks, et meil oleks elu, ja seda ülirohkesti.